

STENREDSKABER

FUNDNE I SYDVARANGER I SENERE AAR

MEDELT AF

A. B. WESSEL

(MED AFBILDNINGER EFTER FOTOGRAFIER AF ELLISIF WESSEL).

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1903. NO. 5

AKTIETRYKKERIEET I TRONDHJEM

1904

STENREDSKABER

FUNDNE I SYDVARANGER I SENERE AAR

MEDELT AF

A. B. WESSEL

(MED AFBLDNINGER EFTER FOTOGRAFIER AF ELLIS WESSEL)

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1903. NO. 5

AKTIEHYKKEHED I TRONDHJEM

1904

Stenredskaber fra Sydvaranger.

1. Hulmeisel af en meget haard, sort, skiferagtig sten. Længden 111 mm. Største bredde nede ved eggen 33 mm. Mindste bredde i den modsatte ende 22 mm. Største tykkelse 19 mm. Redskabets gjennemsnit er halvmaaneformet. Hulslibningen mod eggen fortsætter sig tungeformig opover paa den flade side til et punkt, som ligger 65 mm. fra den øvre ende. Eggen er skarp-sleben, haard og konvex fra side til anden. Redskabet er i det hele paa grund af det haarde materiale meget vel bevaret.

Fundet for ca. 10 aar siden paa Sandnes ved gravning af kjælder til en bygning i ca. 1 meters dybde. Jordbunden bestod af sand og ler. (Fig. 1).

2. Spydspids af mat rødbrun, haard sandsten eller skifer, gjennemtrukket paalangs af enkelte hvide baand. Tangen er afbrudt lige ved basis, ligesaa den alleryderste fine spids. Forøvrigt er redskabet helt, særlig er de skarpe egge hele og uden skaar. Længden er 101 mm. Største bredde 37 mm. altsaa mer end $\frac{1}{3}$ af længden. Største tykkelse 7 mm. Indskjæringen ved tangen danner omtrent en ret vinkel med denne, der er 20 mm. bred. Eggene, der gaar helt ned til skaftindskjæringen, er rette; først henimod spidsen danner de en svag krumning. Begge sideflader er efter midten ryggede. Det materiale, hvoraf den bestaar, den rødbrune skifer, vides at forekomme i Sydvaranger, om end sjelden. (Fig. 5).

3. Kniv af skifer, flad, sterkt krummet, idet axerne gennem blad og skaft danner en næsten ret vinkel. Egranden er konvex,

rygranden konkav. Bladet er 75 mm., skaftet 90 mm. langt. Største tykkelse 6 mm. Største bredde (paa overgangen mellem skaft og blad) 30 mm. Paa den ene fladside er bladet langs den konvexe rand i en bredde af høist 1 cm. tilslebet til egg; paa den anden fladside sees ingen saadan slibeflade, men siden gaar umerkelig over i eggen. Der er et par større skaar i eggen, og yderste spids af knivbladet er afbrukket. (Fig. 6).

4. Hvæssesten (Slibesten) af graagul sandsten, uregelmæssig 5-kantet med 2 skarpe hjørner og 3 butte. Største længde 97 mm., største bredde 75 mm., største tykkelse 17 mm. Den ene fladside er udhulet og glatsleben ved brug, den anden side er ubrugt.

No. 2, 3 og 4 skriver sig fra Grændse-Jakobselv og er fundne omtrent paa samme sted, nemlig 3 km. ovenfor elvens munding, sommeren 1901. Stedet ligger paa den norske side af elven mellem „Storbækken“ og „Lerbækken“ opimod det styrtbratte fjeld, som begrænder dalen mod vest. Jordbunden her bestaar af en sandslette med uregelmæssige forhøininger eller sandvolde. Det meste af overfladen er dækket af lyng og spredte vidje- og bjerkebusker, men paa store strækninger er lyngtorven reven væk af den sterke vind gennem dalen, saa den løse sand ligger blottet. Ved fortsat arbeide af vinden er den løse sand rodet op og ført bort, saa der er dannet store dybe huller og sænkninger i terrænet. I disse finder man foruden sand en mængde rund- og glatslebne stene, samt skjæl af havmuslinger.

Her ovenpaa sanden og mellem stenene fandtes de omtalte redskaber. Rent tilfældig blev der taget vare paa no. 2. Af no. 3 fandtes først blot den ene halvdel, nemlig bladet, senere, ved eftersøgning, ogsaa den anden halvpart, skaftet, der viste sig at passe nøiagtig til det først fundne stykke.

5. Dolk af skifer, flad og tveegget. Længden 206 mm. Største bredde ved basis af bladet 55 mm. Herfra gaar det med en svag buformig udhuling over i skaftet, der paa midten er 40 mm. bredt. Største tykkelse 7 mm. Længden af det eggrandede blad forholder sig til det butrandede skaft som 115 mm. til 91 mm. Begge fladsider er tilslebne fra midtlinjen, der hæver sig svagt frem som en kjøl, og udover mod kanten. Kjølen fortsætter sig kon-

tinuerlig gennem blad og skaft i hele redskabets længde. Langs bladranden fra spids til basis er der desuden paa begge sider en skarpere tilslibning, som danner en 2—4 mm. bred egg. Af denne smale, skarpe egg sees dog langs den ene rand blot spor, paa grund af talrige skaar; paa den anden rand er den ganske vel bevaret. (Fig. 7).

6. Liden retmeisel af sort, haard skifer. Længden 82 mm. Bredden af eggen 19 mm., hvilken bredde vedligeholdes op mod den anden, afbrudte ende, hvor den dog aftager noget. Tykkelsen paa det største 11 mm. Begge fladsider er slebne, den ene er ganske plan, den anden danner en svagt konvex skraaning ned mod den skarpe, lidt buede egg. Redskabets gjennemsnit er ovenfor slibningen uregelmæssig 8-kantet. (Fig. 12).

7. Brudstykke af skifer, sandsynlig af dolk- eller spydspids som no. 5. Længde 90 mm. Bredden i den ene afbrudte ende 39, i den anden 27 mm. Paa begge fladsider sees slibeflader ud mod kanten, der intetsteds er hel. (Fig. 11).

8. Brudstykke af skifer. Ligesom foregaaende af et tveegget redskab, 70 mm. langt, 50 mm. bredt. Eggslibning sees blot paa den ene fladside. Den anden plan. Randene parallele. (Fig. 10).

9. Brudstykke af skifer. Maaske en del af en særdeles liden retmeisel, af hvilken den nedre del med eggen er afbrudt. Det har omtrent samme kantede tværsnit som no. 6, og ved slibning af en side aflyndes det mod den ene ende som til en meiselegg. Længden 59 mm. Bredden 11—9 mm. Tykkelsen 4,5 mm. (Fig. 8).

10. Brudstykke af et lidet skarpoddet redskab af skifer, vistnok en pilespids. 80 mm. langt, ved den afbrudte basis 12 mm. bredt. Begge fladsider hvælvede, saa gjennemsnittet bliver ovalt. Siderandene er svagt konvergerende henimod spidsen, der løber ud i en flad, skarp, buet od. (Fig. 9).

No. 5—10 skriver sig fra samme lokalitet som no. 2—4, i Grændse-Jakobselv, og er ligesom disse fundne ovenpaa sanden. Fundene er gjort vaaren 1902.

11. Hulmeisel af graa skifer. Temmelig stor og tung. Længden 150, største bredde (ovenfor den hulslebne egg) 45 mm.

Selve eggen 40 mm. Den anden ende af redskabet 36 mm. bred. Omkreds paa midten 120 mm. Største tykkelse, der ogsaa falder paa midten, 29 mm. Gjennemsnittet danner en paa den ene side noget flad oval. Den ved brug temmelig slidte egg er bred og retlinjet. (Fig. 2).

12. Kile eller øx uden skafthul af graa skifer. Længde 161 mm. Største bredde, ovenfor eggen, 60 mm. Mindste bredde, ved den anden ende, 30 mm. Største tykkelse 20 mm. Den svagt buformige skarpe egg ligger i flugt med den ene helt slebne fladside, den anden fladside er usleben undtagen partiet omkring eggen, hvilket er slebet til et skraaplan ned mod denne. (Fig. 3).

No. 11 og 12 er fundne sammen den 7de sept. 1901 øverst i Pasvikdalen, i nærheden af Hestefos paa øen Varlamasaari, der ligger midt i elven og tilhører Rusland. Paa denne ø, der er ganske lav og blot bestaar af sand, fandtes ved planeringsarbejder en temmelig stor stenhaug, bestaaende af store afrundede stene. Haugen var dækket af græstorv, og umiddelbart under torven, ovenpaa stenene, fandtes disse to redskaber.

Hertil kan endnu føies:

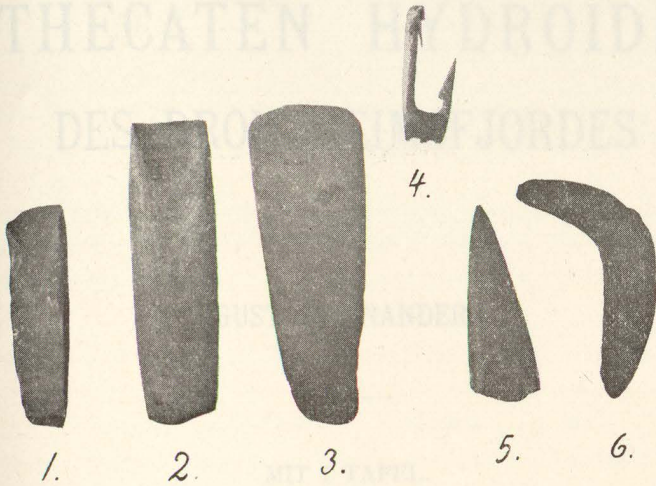
13. Fiskekrog af ben, funden i sanden udenfor Kjelmo under gravning efter mark i fjæren. Den er bøiet i rette vinkler som et rektangel. Længden 70 mm. Det tykke tverstykke 27 mm. langt. Den korte gren med spids og modhage 31 mm. Øverst paa den lange gren har der været en kort hage til befæstelse af snoren; denne er nu afslaaet. Langs den tyndere nedre kant af tverstykket er udskåret en forsiring, bestaaende af 3 par spidse takker. (Fig. 4).

Sydvaranger i mars 1903.

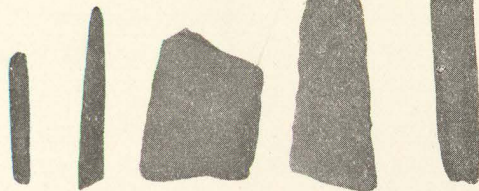
OVER DE

THECATEN HYDROIDEN

DES PROCEESUS JORDES

7.

8.

9.

10.

11.

12.

ARTSSTRIJKERIJ T. THOMASSEN

1902

... af ...

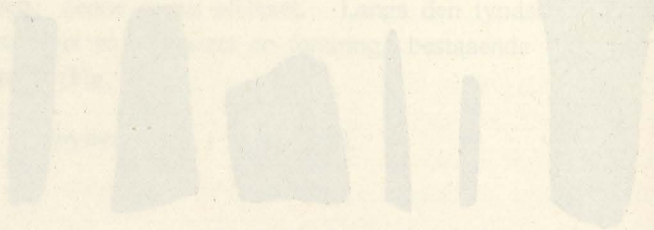
... af ...

... af ...

... af ...

Hertil kan endnu føjes:

13. Enkekrug af ben, funden i sanden uden for ... under graving efter mønt i ... Den er høit ... Længden 70 mm. Det tykke ...

11 12 13 14 15 16